

самоврядування за результатами проведення планових (позапланових) заходів державного нагляду (контролю));

– мінімізувати кількість адміністративних послуг, дозвільних документів, погоджень, інших обов'язкових документів, що видаються органами місцевого самоврядування, неотримання яких є перешкодою для здійснення підприємницької діяльності.

Література:

1. Кириченко Ю.М. Поняття та структура адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування. Юридичний бюлетень. 2018. Випуск 7. Ч 2. С. 41-47.

2. Ковалів М.В., Іваха О.В. Правовий статус органів місцевого самоврядування в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». 2015. Том 2. № 824(6). С. 45-49.

3. Величко В.О. Європейський досвід організації місцевого самоврядування та можливості його застосування в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2015. Випуск 20. С. 59-64.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-43>

ЩОДО ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТИМЧАСОВОЮ СЛІДЧОЮ КОМІСІЄЮ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Зозуля Ігор Вікторович

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри криміналістики, судової експертології
та домедичної підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

Овдієнко Дмитро Володимирович

*аспірант
Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

У зв'язку з тим, що економічна безпека є основною умовою стабільного розвитку національної економіки країни та потребує нейтралізації відповідних загроз, в Україні було створено та функціонує *Бюро*

економічної безпеки, діяльність якого спрямована на розслідування фінансово-економічних злочинів [1].

13 грудня 2022 р. Верховна Рада України підтримала проєкт Постанови № 8264, яким пропонувалось утворити Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань перевірки та оцінки ефективності діяльності Бюро економічної безпеки України (БЕБ) [2]. основною метою створення ТСК є забезпечення неупередженої і прозорої перевірки, оцінки та розслідування причин, а на думку деяких народних депутатів – низької ефективності діяльності БЕБ (впритул до зловживань (та бездіяльності) у сфері економічної безпеки) та інших органів державної влади та їх посадових осіб, уповноважених на виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки держави. Те, що за неймовірно стислий термін у 7 днів проєкт пройшов усі стадії – від розгляду керівництвом та відкликання, до прийняття Верховною Радою України відповідної Постанови – свідчить не тільки про важливість піднятих у ньому питань, але й про певний поспіх і наявні юридично-технічні прогалини у підготовці документів.

Так, слід зазначити, що основні завдання такої Тимчасової слідчої комісії за стадіями розгляду суттєво трансформувались від змісту пояснювальної записки до проєкту від 06.12.2022 р., де зазначається, що такими є [3]: «1) перевірка та оцінка ефективності діяльності в умовах воєнного стану Бюро економічної безпеки України та інших органів державної влади та їх посадових осіб, уповноважених на виконання завдань, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки держави; 2) перевірка та оцінка ефективності діяльності в умовах воєнного стану Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національної поліції, Генеральної прокуратури України, Державної податкової служби, Державної служби фінансового моніторингу, Державної митної служби щодо упередження, припинення та розслідування злочинів та інших правопорушень, що прямо або опосередковано посягають на економічну безпеку держави, зокрема, але не виключно: контрабанди, незаконного виробництва та реалізації підакцизної продукції, ухилення від оподаткування, експорту зернових, державних закупівель; 3) розслідування фактів можливої бездіяльності та порушення законодавства України посадовими особами органів державної влади та правоохоронними органами у сфері забезпечення економічної та фінансової безпеки держави; 4) перевірка ефективності роботи органів державної влади щодо підготовки, затвердження та виконання Плану відновлення України від наслідків війни». Й до основних завдань такої Тимчасової слідчої комісії змісту пояснювальної записки до проєкту від 09.12.2022 р., де зазначається, що такими є [4]: «1) розслідування можливих фактів порушень законодавства України посадовими особами Бюро

економічної безпеки України, Служби безпеки України, Національної поліції України, Державної податкової служби України, Державної служби фінансового моніторингу України, Державної митної служби України, які здійснюють повноваження у сфері економічної безпеки, що могли призвести до зменшення надходжень до державного та місцевих бюджетів, зокрема, в частині неналежного здійснення заходів із запобігання, припинення та розслідування кримінальних та інших правопорушень; 2) розслідування можливих фактів зловживань та/або неналежного виконання обов'язків посадовими особами Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України, Національної поліції України, Державної податкової служби України, Державної служби фінансового моніторингу України, Державної митної служби України, які здійснюють повноваження у сфері економічної безпеки, що стало причиною порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання».

По-перше, законодавець взагалі відійшов від акцентування перевірки та оцінки ефективності діяльності саме в умовах воєнного стану, що суттєво обмежувало часовий період перевірки відповідних державних органів; по-друге, відійшов від прямого, поки ще не доказаного та заради чого власне й створювалася ТСК, обвинувачення цих органів в «упередженні, припиненні та розслідуванні злочинів та інших правопорушень, що прямо або опосередковано посягають на економічну безпеку держави», лише до встановлення можливості «призвести до зменшення надходжень до державного та місцевих бюджетів»; по-третє, «можлива бездіяльність та порушення законодавства України посадовими особами органів державної влади та правоохоронними органами у сфері забезпечення економічної та фінансової безпеки держави» трансформувалась у «можливі факти зловживань та/або неналежного виконання обов'язків посадовими особами» держорганів щодо «порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання», на відміну від «сфери забезпечення економічної та фінансової безпеки держави»; по-четверте, як з'ясувалось, законодавець вирішив передчасною «перевірку ефективності роботи органів державної влади щодо підготовки, затвердження та виконання Плану відновлення України від наслідків війни». До речі, й відповідно до зміни основних завдань ТСК було фактично змінено й назву самої Тимчасової слідчої комісії.

При цьому, як звітувало 28.09.2022 р. *Бюро економічної безпеки щодо ефективності власної діяльності*, тільки «аналітики БЕБ виявили ймовірні порушення під час здійснення закупівель у державній сфері на суму майже 500 млн грн., за якими відкрито кримінальні провадження. Також було ідентифіковано ризикові закупівлі за кошти державного бюджету, процедура щодо яких ще не була завершена, на загальну суму 550 млн грн. Загалом, з початку року БЕБ встановлено 171 процедуру публічних

закупівель, в яких виявлено ризики завищення цін, необґрунтованого та нецільового використання бюджетних коштів на загальну суму понад 1 млрд грн.» [5]. Вже 23.11.2022 р. *Бюро економічної безпеки звітувало*, що «ринкова вартість активів переданих Бюро економічної безпеки до Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів становить понад 10 млрд. грн.» [6], а 07.12.2022 р. – що «держава вже отримала понад 2,2 млрд гривень доходів завдяки арештованим БЕБ активам рф та рб» [7].

Ці та інші показники ефективності діяльності БЕБ України, безумовно, можуть бути віднесені до активів Бюро економічної безпеки. Разом із тим, вже створена Верховною Радою України Тимчасова слідча комісія має підтвердити чи спростувати інкриміновану Бюро економічної безпеки України низьку результативність його діяльності, впритул до зловживань (та бездіяльності) у сфері економічної безпеки. При цьому на окреме зауваження заслуговують і наявні юридично-технічні прогалини у підготовці документів й поспіх у строках стадійного розгляду та прийняття Верховною Радою України відповідної Постанови.

Література:

1. Zozulia, I. & Ovdiienko, D. Actualization of the Establishment and Formation of the Bureau of Economic Security of Ukraine: Experience for Post-Soviet Countries. *Jus Corpus Law Journal*. 2021. Vol. 2. Issue 2, December-February 2022. 657-663. URL: <https://www.juscorpus.com/wp-content/uploads/2022/02/125.-Ihor-Zozulia.pdf>

2. Проект Постанови про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів порушень законодавства України посадовими особами Бюро економічної безпеки України, органів державної влади та інших державних органів, які здійснюють повноваження у сфері економічної безпеки, що могли призвести до зменшення надходжень до державного та місцевих бюджетів: від 06.12.2022, реєстр. № 8264. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40984>

3. Пояснювальна записка до проекту Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань перевірки та оцінки ефективності діяльності Бюро економічної безпеки України, розслідування фактів можливої бездіяльності та порушення законодавства України його посадовими особами»: від 06.12.2022 /документ_1063243(1). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1570019>

4. Пояснювальна записка до проекту Постанови Верховної Ради України «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради

України з питань розслідування можливих фактів порушень законодавства України посадовими особами Бюро економічної безпеки України, органів державної влади та інших державних органів, які здійснюють повноваження у сфері економічної безпеки, що могли призвести до зменшення надходжень до державного та місцевих бюджетів»: від 09.12.2022 /документ_1067081(1). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1576307>

5. Виявлено зловживань з бюджетними коштами на понад 1 млрд грн. 28.09.2022. URL: <https://esbu.gov.ua/news/vyivleno-zlovzhyvan-z-biudzhetnymy-koshtamy-na-ponad-1-mlrd-hrn>

6. БЕБ передало в управління АРМА активи відомих російських бізнесменів на 10 млрд грн. 23.11.2022. URL: <https://esbu.gov.ua/news/beb-peredalo-v-upravlinnya-arma-aktiv-vidomih-rosijskih-biznesmeniv-na-10-mlrd-grn>

7. Понад 2,2 млрд гривень у дохід України від арештованих БЕБ активів рф та рб. 07.12.2022. URL: <https://esbu.gov.ua/news/ponad-22-mlrd-griven-u-dohid-ukrayini-vid-areshtovanih-beb-aktiviv-rf-ta-rb>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-44>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБМЕЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ДОСВІД УКРАЇНИ І СВІТУ

Киричук Богдана Сергіївна

студентка III курсу

Навчально-наукового інституту права

Національного університету водного господарства

та природокористування

м. Рівне, Україна

Права й свободи людини та громадянина є не лише фундаментальним надбанням людства, але й важливим елементом у процесі становлення і соціалізації кожного індивіда, адже забезпечують можливість реалізовувати власний потенціал у різних сферах суспільного життя. Як свідчить практика, з кожним роком зростає показник мобільності населення, що вимагає від окремих держав та міжнародних організацій належного та своєчасного нормативного регулювання цих процесів.